

RMK PUHKE- JA KAITSEALADE KÜLASTUSOBJEKTIDEL METSA- JA MAASTIKUKAITSELISTE HOOLDUSTÖÖDE JUHEND

Külastuskorralduse tegevusvaldkonna eesmärgiks on pakkuda looduspuhkuse võimalusi ning tutvustada kaitseväärtusi läbi igaüheõigusel tugineva looduses liikumise süsteemi kaitse- ja puhkealadel. Arvestades praegust kaitse- ja puhkealade võrgustikku ning olemasoleva taristu seisukorda, on olukord hea – külastajate rahulolu pakutava teenusega on kõrge ning looduse koormustaluvus pole riivatud. Hooldustöödega kindlustatakse külastuskorraldusliku taristu korrasolek ning säilitatakse maastiku, pärandkultuuriobjektide ja kaitstavate loodusobjektide meile meelepärane seisund, samuti luuakse võimalused loodus- ja pärandväärtuste eksponeerimiseks sobivaimas kohas sobivaimal viisil.

Hooldustööd viiakse läbi antud parimat praktikat järgiva juhendi alusel nii, et hooldustööde tulemusena saavutatakse külastusobjekti järgmine standardseisund:

1. Viit (viidapost koos suunavate viitadega)

- **Viidastus** (kirje ja/või piktogrammiga viidanool) - olemas, piisav, korrektselt paigaldatud ning parajalt kauguselt märgatav ja loetav;
- **Viidapost** - vertikaalselt ja kindlalt paigaldatud. Ümbrus kokkulepitud raadiuses (elemendi hooldustsoon QGIS-is), hooldusringis kokkulepitud sagedusel ja/või vastavalt vajadusele niidetud, niide vajadusel koristatud

2. Infotahvel (koosneb maastikule paigaldatud alusest ja infokandjast)

- **Infokandja** - olemas, ajakohane, korrektne, rikkumata ja loetav, pestud (silmatorkava määrdumise korral).
- **Alus** - terve, rikkumata, hooldatud (värvitud, immutatud, remonditud). Ümbrus kokkulepitud piirides (elemendi hooldustsoon QGIS-is), hooldusringis kokkulepitud sagedusel ja/või vastavalt vajadusele niidetud, niide vajadusel koristatud

3. Hoiatused, juhendid (nt lamineeritud väljatrükid)

- **Hoiatavad ja/või keelavad sildid ning juhendid** - kehtestatud hooldusala piires (objekti tsoon QGIS-is) olemas, ajakohased, rikkumata, ja loetavad.

4. Juurdepääsutee

- **Juurdepääsutee** – tee ääred prügist konkreetset kokkulepitud ulatuses (visuaalne ulatus) puhastatud, vajadusel niidetud (QGIS-is kehtestatud objekti tsooni piires), liikumist takistav võsa ja/või oksad kokkulepitud ulatuses korrektselt eemaldatud.

5. Piire (eri materjalist, edasiliikumist takistav element)

- **Piire** - terve, hooldatud (puhtad, immutatud, remonditud), paikneb ettenähtud kohas,
- Piirete ümbrus on hooldusringis kokkulepitud sagedusega ja ulatuses niidetud (elemendi hooldustsoon QGIS-is), niide vajadusel koristatud (remondi ja asendamisvajadusest külastusala juht teavitatud)

6. Parkla, parkimisala, parkimistasku, ümberkeeramiskoht

- **Parkla** ilme on hooldatud ja korrektne. Ümbrus on hooldusringis kokkulepitud sagedusega ja ulatuses (objekti hooldustsoon QGIS-is) niidetud, niide vajadusel koristatud.
- Äärekivid, tõkked (nende olemasolul) on nähtavad, puhtad.
- Liiklusmärk „Parkla“ on olemas, rikkumata, nähtav, parkimisskeemi mahamärgistus (selle olemasolul) on nähtav (selle puudumisest või rikkumisest külastusala juht teavitatud)
- parkla pind on kokkulepitud sagedusel ja/või vastavalt vajadusele varisest puhastatud.
- **parkimisala, parkimistasku, ümberkeeramis koha** ilme on hooldatud ja korrektne
- tähistus olemas, rikkumata, nähtav.

7. Prügiaedik, -kast, -konteiner

- **Prügiaedik** - konstruktsioonilt korras, korrektne (vajadusel remonditud, seinad kokkulepitud perioodi tagant töödeldud), aediku põrand ja ümbrus puhastatud, ümbrus vajadusel hooldusringis kokkulepitud sagedusel niidetud (elemendi hooldustsoon QGIS-is), niide vajadusel koristatud.
- **Prügikast** - konstruktsioonilt korras, korrektne (vajadusel remonditud) tühjendatud, puhas, prügikott vahetatud.
- **Prügikonteiner** - välisilme puhas, hoolitsetud

Täitunud prügikonteinerile on korraldatud tühjendamine (jäätmekäitluslepingu alusel või vastavalt kokkulepitule)

Ületäitumise korral korraldada ümberlaadimine tühjemasse lähedalasuva külastusobjekti - või koondamiseks ettenähtud konteinerisse, kui graafikujärgne teenus toimib lähipäevil. Kui graafikujärgse teenuseni on aega rohkem kui mõistlik oodata, transportida ületäitunud jäätmed lähimasse jäätmejaama.

8. Metsaonn, tulekoldega katusealune

- **Metsaonni ja katusealuse välisilme** - korrektne (katus varisest puhastatud, lumerohkel talvel lumest puhastatud, seinad kokkulepitud perioodi tagant või vastavalt vajadusele töödeldud), ümbrus puhas, vajadusel hooldusringis kokkulepitud sagedusel ning ulatuses (objekti hooldustsoon QGIS-is) niidetud, niide vajadusel koristatud.
- **Metsaonni siseruum, katusealune** - koristatud, kõik tasapinnad puhastatud, vajadusel pestud (silmatorkava määratumise korral), aken (selle olemasolul) pestud, ruumi või ruumide põrand puhtaks puhitud, vajadusel pestud.
- **Metsaonn vastab kompleksusele** - lahtikäiv aken ja uks liiguvad vabalt, on kinnitatavad nii seest kui väljast, sees on nagid, riiul, laud, pingid, töökorras tulekustutusvahendid (nt. esmaseks kustutuseks piisav kogus markeeritud ja veega täidetud anumaid), - põrandapühkimisvahendid, suitsuanduri **olemasolul** on see töökorras, juhised onni-, puude kasutuse, tule tegemise, lähima veevõtukohta, tuleohutuse jne kohta on korrektsed, rikkumata ja loetavad (nende rikkumisest või puudumisest külastusala juht teavitatud)
Tulekolded (kaetud lõkkease, lahtine lõkkerase, kamin, ahi, muu tulekolle ja korsten) vt vastava punkti alt

9. Käimla

- **Käimla** - välisilme korrektne (katus varisest puhastatud (lumerohkel talvel lumest), seinad kokkulepitud perioodi vältel töödeldud), ümbrus (elemendi hooldustsoon QGIS-is) puhas, hooldusringis kokkulepitud sagedusel ja/või vajadusel niidetud, niide vajadusel koristatud.
- **Käimlaruum** - puhitud, kõik tasapinnad puhastatud, vajadusel pestud (silmatorkava määratumise korral), pott, potikaas ja prilllaud pestud, akna olemasolul see pestud,

kompostkäimla puhul puistekast täidetud, kasutusjuhised korrektne, rikkumata ja loetav (selle puudumisest külastusala juht teavitatud)

- **Käimla vastab kompleksusele** - üks liigub vabalt, on kinnitav nii seest kui väljast, ruumis on nagi, tualettpaberihoidja piisava koguse tualettpaberiga.
- **Käimla hooldamisel** on mahuti täituvus kontrollitud, vajadusel on korraldatud tühjendamine (loodusvaht - külastusala juht - teenuse osutaja, loodusvaht ise)

10. Kaev ja muu veevõtukoht

- **Kaev ja muu veevõtukoht** - puhas, konstruktsioonid korras ja hooldatud, ümbrus hooldusringis kokkulepitud sagedusega ja/või vajadusel ning ulatuses (elemendi hooldustsoon QGIS-is) niidetud, nende vajadusel koristatud.
- **Kaev** – varustatud vee ammutamiseks vajalike vahendite, vee kvaliteeti kirjeldava korrektse, rikkumata ja loetava infoga (nt: pesuvesi, tarbevesi, vee joomine omal vastutusel, vesi joomiseks kõlbmatu), selle puudumisest külastusala juht teavitatud

11. Tulekolle (kaetud lõkkease, lahtine lõkkease, kamin, ahi, muu tulekolle ja korsten)

- **Kaetud lõkkease** – hooldatud, tuhk tuleasemelt koristatud kasutades metallist tuhakogumis anumad (kokkulepitud ohutusse kogumiskohta, mittepõlenud materjal käidelda vastavalt jäätmele), sädemepüüdja olemasolus veendunud, korsten hooldusringis kokkulepitud sagedusel tahmast puhitud, lõkkeaseme paigaldamise juhised toodud ohutusnõuded täidetud
- **Lahtine lõkkease** – hooldatud, tuhk tuleasemelt koristatud (kokkulepitud ohutusse kogumiskohta, mittepõlenud materjal käidelda vastavalt jäätmele), lõkkeaseme ohutusnõuded täidetud
- **Kamin, ahi** - hooldatud, tuhk tuleasemelt koristatud, ukse ja siibri olemasolul nende töökorras veendunud, tuleaseme esine tulekindel plaat puhastatud, roobi, tukitangide, kühvli ja harja olemasolu kontrollitud (nende puudumisest ja või vigadest külastusala juht teavitatud)
- **ebaseaduslikud lõkkeasemed** - likvideeritud
- **läbipõlemiseni amortiseerunud kolletest, tahmapühkimisvajadusest ja muudest tulekolletega seotud probleemidest külastusala juht teavitatud**

12. Lõkkepuude hoiukoht (puukuur, varjualune)

- **Puukuur** – välisilme korrektne (katus varisest puhastatud (lumerohkel talvel lumest), seinad kokkulepitud perioodi vältel töödeldud), ümbrus (elemendi hooldustsoon QGIS-is) puhas, hooldusringis kokkulepitud sagedusel ja/või vajadusel niidetud, nende vajadusel koristatud
- **siseruum** – põrand kord aastas puhitud, varustatud kokkulepitud küttepuude koguse ja tulehakatusega
- **lõkkepuude hoiukoht vastab kompleksusele** – ukse olemasolul liigub see vabalt, on väljast kinnitav, kuuris või selle kõrval on kasutusvalmid lõhkumispakk või -kiil või kirves, saag. Juhised töövahendite (lõhkumispakk), tule tegemise, puude säästliku kasutuse ja tuleohutuse kohta on korrektsed, rikkumata ja loetavad (nende rikkumisest või puudumisest külastusala juht teavitatud)
- **Varjualune** - välisilme korrektne (katus varisest puhastatud (lumerohkel talvel lumest), katus ja seinad kokkulepitud perioodi vältel töödeldud), ümbrus (elemendi hooldustsoon QGIS-is) puhas, kokkulepitud sagedusel ja/või vajadusel niidetud, nende vajadusel koristatud

- **Lõkkepuude hoiukoht varustatud** kokkulepitud küttepuude koguse ja tulehakatusega, juhised tule tegemise, puude säästliku kasutuse ja tuleohutuse kohta on korrektsed, rikkumata ja loetavad (nende rikkumisest või puudumisest külastusala juht teavitatud)

13. Pink, pinklaud, katusega pinklaud ja katusealune

- **Pink, pinklaud, katusega pinklaud, katusealune** - puhas, korrektne (kokkulepitud perioodi tagant töödeldud, katus varisest puhastatud (vähemalt kord aastas, lumerohkel talvel ka lumest), konstruktsioon korras ja ohutu, ümbrus (elemendi hooldustsoon QGIS-is) ja lauaalune puhas, hooldusringis kokkulepitud sagedusel ja/või äärmisel vajadusel riisutud/niidetud, niide vajadusel koristatud (riisumise kohta vaata punkt Üldised metsakaitse juhised)
- Laiali veetud pingid ja lauad paigutatud ettenähtud kohtadele

14. Sild, purre, trepp, randumissild, lauter

- Hooldatud, korrektne, koristatud, tasapinnad puhastatud, vajadusel pühitud (lumi, varis), immutatud, pestud (silmatorkava määrumise korral)
- Konstruktsiooni vastupidavus kontrollitud, korras ja ohutuses veendunud (vastupidise ilmnelisel külastusala juht teavitatud)
- Sillakonstruktsioonide taha tekkinud veetakistus eemaldatud

15. Vaatetorn, -platvorm

- Hooldatud, korrektne, koristatud, tasapinnad puhastatud, vajadusel pestud (silmatorkava määrumise korral), ümbrus (objekti hooldustsoon QGIS-is) hooldusringis kokkulepitud sagedusega ja /või vajadusel niidetud, niide vajadusel koristatud.
- Pingutusvantide, kinnituste, podestide, treppide, käsipuude, piirete, liitmike, diagonaalide jne konstruktsioonide vastupidavuses veendunud (vastupidise ilmnelisel külastusala juht teavitatud)
- Ohutusjuhend ja muu ohutust käsitlev info („ohuala“, „libeduse oht“) torni, kui kõrgendatud ohuallika ja seal käitumise kohta on korrektne, rikkumata ja loetav (selle rikkumisest või puudumisest külastusala juht teavitatud)

16. Loodusrada (matka-, õppe-, jalgrattarada)

- Tähistus (värvimärgid, viidad, sildid) – nähtavad, vajadusel uuendatud, kindlalt paigaldatud
- Ümbrus puhas, vajadusel kokkulepitud ulatuses (objekti hooldustsoon QGIS-is) ja hooldusringis kokkulepitud sagedusel niidetud, niide vajadusel koristatud
- vastavalt kehtivale korrale rada heidetud/murdunud puudest vabastatud, liikumist takistavad oksad ja võsa likvideeritud
- erinevad vigastatud, amortiseerunud või lõhutud rajaelemendid hetkevõimaluse piires kõrvaldatud (suuremahulistest probleemidest külastusala juht teavitatud)

18. Üldised metsakaitse juhised

- Objekti hooldamisel välditakse pinnase ja puude kahjustumist (hooldussõidukiga liigutakse võimalusel vaid teedel, seda eelkõige küttepuude transportimisel)
- Niitmisvajadusel (taimestiku kõrgusel üle 8 cm) teostatakse niitmine.
- **Hooldustööd tehes välditakse varise kokku riisumist, et säilitada varise pinnast kaitsev ja taimkatte taastumist soodustav funktsioon.**

- Hooldatavatelt aladelt likvideeritakse sinna mittekuuluvad konstruktsioonid (indisaunad, nõörid, onnid, omavolilised lõkkeasemed jne)
- Kaitsealadel paiknevatel loodushoiuobjektidel jälgitakse kaitse-eeskirjast, kaitsekorralduskavast ja muudest kaitsekorralduslikest dokumentidest tulenevaid piiranguid,

19. Loodusvahi üldised kohustused

- Taristu (laudteed, vaatetornid, **riietuskabiinid**, palliplatsid, mänguväljakud, ujumis/paadisillad jne.) üldist seisukorda kontrollitakse regulaarselt ja vajadusel viiakse läbi pisiremont. Pisiremondi tegemisel pööratakse tähelepanu loodushoiuobjekti üldisele ilmele (näiteks ühte elementi värvides on kasutatav värvitoon varem kasutatuga sama või sellega lõimuv)
- kohtadelt teisaldatud taristu elementide tagasipaigaldus (pingid ja lauad jne)
- Invarajatiste olemasolul pööratakse kõrgendatud tähelepanu nende korrasolekule, ligipäätavusele ja kasutatavusele
- Loodusalade metsakaitseliste tööde seire kaardil (loodusvahi töölaual) fikseeritakse lisatud lõkkepuude kogus, koristatud ja viidud prügikogus ning objekti heakord/seisund enne ja pärast hooldust
- Kõigist rikkumistest, omavolilistest raietest, objektil ilmnunud probleemidest (täitunud prügikast, käimla tühjendusvajadus, objekti elementide probleemne seisukord ja remondivajadus, infomaterjali ja viidastuse puudujäägid jne) informeeritakse külastusala juhti operatiivselt
- Looduses kohatud külastajate küsimustele vastatakse oma pädevuse ja teadmiste piires või suunatakse täpsema teabe saamiseks teabepunkti;
Külastuse kõrghooajal informeeritakse peale hoolduse läbiviimist teabejuhti objektide (telkimisalad, metsaonnid ...) koormatusest/korrasolekust
- Erinevate seaduserikkumiste puhul, eelnevalt riske hinnates, kutsutakse rikkuja, **end ohtu seadmata**, korrale ja/või teavitatakse politseid [hädaabinumbril 112](#), päästeametit ja/või keskkonnainspektsiooni riigiinfo telefonil 1247.
Riigiinfo telefon on hädaabinumbri 112 kõrval tegutsev infonumber, mis pakub ööpäev läbi eesti, vene ja inglise keeles infot ja nõu olukordades, mille puhul ei ole ohus elu, tervis ja vara.
- Kõigi läbiviidavate tegevuste juures järgitakse üldisi metsa- ja maastikukaitseliste nõuete ning sellega seonduva parima praktika kogemusi, kõigi tööde juures mõjutatakse minimaalselt metsa ja maastikku ning välditakse puude ja pinnase kahjustamist.
- Lõhkumise või muu olulise kahjustuse puhul paigaldatakse vajalikud hoiatused ning teavitatakse külastusala juhti ja teabejuhti; külastusala juht teeb saadud teabe põhjal avalduse politseisse, operatiivselt teavitab politseid juhtunu avastaja; kaitstava loodusobjekti puhul tuleb teavitada ka Keskkonnaametit/keskkonnainspektsiooni.